Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 18 Co 297/2010, ECLI:CZ:KSBR:2011:18.CO.297.2010.1

Číslo: 118/2011

Právní věta:

Spojit věci ke společnému řízení lze i tehdy, není-li k jejich projednání a rozhodnutí podle rozvrhu práce příslušný tentýž soudce (senát).

Soud: Krajský soud v Brně

Datum rozhodnutí: 21.04.2011

Spisová značka: 18 Co 297/2010

Číslo rozhodnutí: 118

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Spojení věcí ke společnému řízení

Předpisy: § 112 odst. 1 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 23. 9. 2010, který byl napaden odvoláním, O k r e s n í s o u d Brno – venkov určil, že žalobkyně J. H. a Ing. M. N. (dříve H.), jsou dědičkami ze zákona po svém otci zůstaviteli Ing. J. J., zemřelém 13.10.2007 (výrok I.). Výrokem II. uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyním na náhradě nákladů řízení částku ve výši 39 840 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobkyň.

Žalovaná s tímto rozsudkem nesouhlasí a namítá, že soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl jí navržené důkazy, na základě již provedených důkazů dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním a jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dle jejího názoru bylo postupem soudu prvního stupně porušeno její ústavně zaručené právo na spravedlivý proces a na zákonného soudce. Žalobkyně podaly každá samostatnou žalobu a o každé žalobě bylo vedeno samostatné řízení. Pokud usnesením Okresního soudu Brno-venkov ze dne 12. 1. 2010, č. j. 20C 239/2008-46, bylo rozhodnuto o spojení tohoto řízení s řízením vedeným pod sp. zn. 14 C 239/2008, tímto postupem byla věc žalobkyně Ing. M. N. odňata jejímu zákonnému soudci, kterýžto postup je v rozporu s čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Kromě toho spojením obou řízení došlo k obcházení zákona, jelikož tímto způsobem byl nezákonně překlenut nedostatek podmínky řízení, a to, že všichni dědicové jsou nerozlučnými společníky, a proto se musí všichni společně účastnit řízení, což v případě separátního podání žalob samostatně každou z žalobkyň

nebylo naplněno, a proto měl soud řízení zastavit.

Žalovaná dále nesouhlasí s názorem Krajského soudu v Brně, prezentovaným v jeho usnesení z 30. 11. 2009, č. j. 18 Co 193/2009-42, v tom směru, že by žaloby obou žalobkyň měly být posouzeny jako podané v souladu s poučením obsaženým v usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 21 D 948/2007, když ze skutkových tvrzení obsažených v žalobách nelze dovodit, že by se žalobkyně domáhaly určení, že jsou dědičkami ze zákona.

Žalovaná souhlasí se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně, že žalobkyně o zůstavitele od roku 2001 nejméně do 30. 6. 2006 neprojevovaly opravdový zájem, který by jako potomci projevovat měly. Dle jejího názoru však soud prvního stupně nesprávně zhodnotil výpověď svědkyně D. H. a účastnické výpovědi obou žalobkyň, pokud jde o zjištění, zda toto chování žalobkyň k zůstaviteli bylo či nebylo v souladu s dobrými mravy. Tvrzení žalobkyň o tom, že se zůstavitele bály, stejně jako údajné fyzické a slovní napadání, není možné nějak ověřit, když věrohodnost výpovědi jejich matky D. H. je do značné míry ovlivněna snahou pomoci dcerám. Stranou pozornosti ponechal soud prvního stupně výpověď Ing. M. S., který potvrdil tvrzení žalované o tom, že se zůstavitel pokoušel navázat kontakt s žalobkyněmi, avšak tyto o kontakt s ním nestály. Opakovaně požaduje, aby byl proveden důkaz výslechem svědka MUDr. D. M., ošetřujícího lékaře zůstavitele, případně důkaz znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, na jehož základě by bylo možné zjistit, zda zůstavitel skutečně potřeboval pomoc třetí osoby nebo zda byl plně soběstačný. Závěrem navrhuje, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, případně aby napadený rozsudek změnil tak, že žaloby obou žalobkyň zamítne a žalované přizná náhradu nákladů za řízení před soudy obou stupňů.

Žalobkyně ve svém vyjádření k podanému odvolání uvedly, že považují napadený rozsudek za věcně správný, a navrhly, aby odvolací soud v plném rozsahu napadený rozsudek potvrdil a uložil žalované povinnost nahradit žalobkyním náklady odvolacího řízení.

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. potvrdil, ve výroku II. změnil.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Brně, jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů), po zjištění, že odvolání bylo podáno osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 201 o. s. ř.) v zákonem stanovené lhůtě (§ 204 odst. 1 o. s. ř.) a směřuje proti rozsudku, proti němuž je odvolání přípustné (§ 202 a contrario), přezkoumal napadený rozsudek, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

Žalobkyně J. H. a Ing. M. N. podaly na základě usnesení Okresního soudu Brno-venkov ze dne 28. 5. 2008, č. j. 21 D 948/2007-100, které bylo potvrzeno usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2008, č. j. 18 Co 326/2008-109, každá samostatně žalobu 10. 11. 2008, přičemž tyto žaloby byly vedeny pod sp. zn. Okresního soudu Brno-venkov 14 C 239/2008 a 20 C 239/2008.

Podle ustanovení § 112 odst. 1 o. s. ř. v zájmu hospodárnosti řízení může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí, nebo se týkají týchž účastníků. Jestliže soud prvního stupně dospěl k závěru, že je vhodné v zájmu hospodárnosti řízení spojit obě zahájená řízení, která spolu skutkově nepochybně souvisí, a učinil tak usnesením z 12. 1. 2010, č. j. 20 C 239/2008-46, jež nabylo právní moci, nelze z takto provedeného spojení věcí učiněného v souladu se zákonem dovodit, že by došlo k odnětí věci zákonnému soudci. Občanský soudní řád blíže neurčuje, pod kterou spisovou značkou by mělo být spojené řízení vedeno, ani nestanoví žádné bližší podmínky, když navíc obě řízení byla zahájena tentýž den. Za současného stavu věci, po spojení obou řízení ke společnému projednání, je dán okruh účastníků řízení tak, že souhlasí s okruhem účastníků

dědického řízení po Ing. J. H.

Pokud žalovaná v podaném odvolání vyjadřuje nesouhlas s právním názorem odvolacího soudu, prezentovaným v jeho usnesení ze dne 30. 11. 2009, č. j. 18 Co 193/2009-42, odvolací soud nemá důvod ničeho měnit na tomto svém názoru, že soud při posouzení žaloby musí vycházet z obsahu celé žaloby, včetně odkazu na usnesení vydané v řízení o dědictví, a že nelze vycházet výlučně ze žalobního petitu uvedeného v závěru žaloby. Ustanovení § 79 o. s. ř. stanoví, že z žaloby musí být patrno, čeho se navrhovatel domáhá, což v daném případě při posouzení celého obsahu žaloby, ve spojení s odkazem na usnesení vydané v řízení o dědictví, bylo splněno a lze z těchto žalob dovodit, že se žalobkyně domáhají právě toho, co jim bylo uloženo soudem v řízení o dědictví.

Zůstavitel Ing. J. H., zemřelý 13. 10. 2007, zanechal závěť a listinu o vydědění, sepsané formou notářského zápisu 30. 10. 2006, v níž za dědičku veškerého svého majetku ustanovil sestru A. S. a současně vydědil dcery J. H. a M. H. dle ustanovení § 469a odst. 1 písm. a), b), neboť mu v rozporu s dobrými mravy neposkytují potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo jiných závažných případech a o jeho osobu trvale neprojevují opravdový zájem, který by jako potomci projevovat měly, „neboť od roku 2001 do dne sepisu závěti a listiny o vydědění ho ani jednou nenavštívily, nevyhledaly, neudržují s ním žádný styk, a to písemně ani telefonicky.“

Zůstavitel může vydědit potomka, jestliže v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech, a rovněž může potomka vydědit, jestliže o zůstavitele trvale neprojevuje zájem, který by jako potomek projevovat měl (§ 469a odst. 1 písm. a/, b/ zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů).

Zájem, který by potomek měl projevovat o zůstavitele, je třeba posuzovat s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu. Podle již konstantní judikatury, pokud je skutečnost, že potomek trvale neprojevuje o zůstavitele opravdový zájem, důsledkem toho, že ani zůstavitel neprojevuje zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení zájmu potomkem mohlo být důvodem jeho vydědění. Obdobně je třeba posoudit i skutečnost, kdy zůstavitel svým chováním způsobil přerušení vzájemných styků s potomky.

Z důkazů provedených soudem prvního stupně (odvolací soud odkazuje na podrobné odůvodnění napadeného rozsudku) je zřejmé, že žalobkyně od roku 2001 do 30. 10. 2006 o zůstavitele neprojevovaly opravdový zájem, který by jako potomci projevovat měly, když s ním neudržovaly žádný kontakt, a tudíž mu ani neposkytly žádnou pomoc v nemoci a stáří. Současně je však třeba konstatovat, že nebylo prokázáno, že by se sám zůstavitel pokoušel o kontakty se žalobkyněmi, když pokusy o kontakt uváděné svědkem Ing. M. S. rozhodně nelze považovat za projev opravdového zájmu o navázání kontaktu. Rovněž tak nebylo prokázáno, kromě výše uvedeným svědkem tvrzeného vyjádření zůstavitele krátce před smrtí, že by nedostatek těchto kontaktů s žalobkyněmi považoval za nějakou újmu.

Především je pak třeba se zabývat tím, z jakého důvodu ustaly kontakty žalobkyň s jejich otcem – zůstavitelem v době, kdy došlo k rozvodu manželství Ing. J. H. a D. H. Odvolací soud má za prokázané, že důvodem přerušení těchto kontaktů bylo právě chování zůstavitele, který v důsledku dlouhodobého silného alkoholismu se v podnapilém stavu choval vůči svým dcerám a dalším osobám hrubě až násilnicky, takže žalobkyně mohly mít důvodné obavy z tohoto styku. Odvolací soud nemá důvod nevěřit účastnickým výpovědím žalobkyň a svědkyně D. H., bývalé manželky zůstavitele, když jejich tvrzení byla v souladu se svědeckými výpověďmi J. N. a zejména J. H., bývalého starosty obce T., který výslovně uvedl, že matka žalobkyň, která byla zaměstnána na obecním úřadě, byla bývalým manželem, který za ní na obecní úřad docházel, hrubě napadána. Tento se choval povýšeně, arogantně, používal výhružky a dokonce i svědkovi J. H. vyhrožoval, že ho zastřelí. Jak vyplývá ze soudem prvního stupně provedených listinných důkazů, chování zůstavitele bylo několikrát šetřeno i

Policií ČR, a sama žalovaná dne 4. 1. 2002 podala trestní oznámení na zůstavitele z důvodů fyzického a verbální napadení jeho otce. Z provedeného dokazování je tedy zřejmé, že zůstavitel pod vlivem alkoholu (což bylo velmi často) se choval k žalobkyním, jejich matce, ale i k dalším osobám agresivně, slovně je napadal a vyhrožoval i fyzickým násilím. Za tohoto stavu věci pak nelze klást žalobkyním k tíži, že se se zůstavitelem nestýkaly, neboť vina za přerušení tohoto styku ležela nepochybně na zůstaviteli.

Jestliže žalobkyně neposkytovaly pomoc zůstaviteli v době nemoci a stáří, pak v řízení nebylo prokázáno, že by zůstavitel nebyl soběstačný v běžných úkonech, když ještě den před svou smrtí byl schopen dojít do restaurace na pivo, a pokud jde o další úkony, jako například vaření či praní prádla, měl možnost si tyto práce zajistit prostřednictvím sociálních služeb, na což měl dostatek finančních prostředků. V průběhu řízení však ani nebylo prokázáno, že by zůstavitel žalobkyně o jakoukoliv pomoc požádal, nebo že by žalobkyně alespoň věděly, že zůstavitel nějakou pomoc potřebuje. Ostatně i v opačném případě by s ohledem na shora uvedené důvody, proč se žalobkyně se zůstavitelem nestýkaly, nebylo možno dovodit, že by neposkytnutí pomoci bylo v rozporu s dobrými mravy.

Odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, považoval za nadbytečné provést důkaz svědeckou výpovědí ošetřujícího lékaře MUDr. D. M., případně důkaz znaleckým posudkem ohledně zdravotního stavu zůstavitele, neboť z již provedených důkazů je zřejmé, že zdravotní stav zůstavitele, který byl do značné části ovlivněn jeho alkoholismem, nebyl dobrý, což vedlo i k jeho předčasnému úmrtí. Z písemného vyjádření MUDr. D. M. z 9. 8. 2010 vyplývá, že zůstavitel svůj alkoholismus bagatelizoval, další ústavní léčbu odmítal, byl soběstačný a odmítal trvale pomoc jiné osoby. Jeho zdravotní stav však nebyl takový, že by byl trvale odkázán v základních úkonech na pomoc jiné osoby.

Z výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. jako věcně správný potvrdil.

Ve výroku II. byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Odvolací soud je tohoto názoru, že žalovaná nezavdala příčinu k zahájení tohoto sporu, když vycházela ze závěti a listiny o vydědění, sepsané zůstavitelem 30. 10. 2006 formou notářského zápisu. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že pro řízení na prvním stupni jsou zde dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady nákladů řízení úspěšným žalobkyním (§ 150 o. s. ř.).